

ГЛОБАЛЬНІ БЕЗПЕКОВІ,
ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ

ТЕНДЕНЦІЇ У СВІТІ

2024

**ДОСЛІДЖЕННЯ НЕДЕРЖАВНОГО
АНАЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ
«УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ
СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
СПРЯМОВАНЕ НА ВИРОБЛЕННЯ
ПРОГНОЗУ ГЛОБАЛЬНИХ
ТЕНДЕНЦІЙ У СВІТІ, ЇХНЬОГО
ВПЛИВУ НА СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ
ПРОТЯГОМ 2024 РОКУ. ПРОГНОЗ
МІСТИТЬ АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ
ТЕНДЕНЦІЙ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПОВЕДІНКИ ПОЛІТИЧНИХ
АКТОРІВ.**

Спочатку аналізуємо рівень реалізації нашого попереднього минулорічного прогнозу на 2023 рік. Далі йде огляд глобальних безпекових та економічних тенденцій, після чого дослідження аналізує процеси в ключових регіонах світу. Особливу увагу приділено ситуації в росії як воєнно-політичного ворога України. Виходячи зі світових тенденцій НАЦ «УССД» аналізує внутрішні та зовнішні ризики для суверенітету та стабільності України протягом 2024 року.

**Глобальні безпекові,
політичні, економічні
тенденції у світі в 2024
році та їхній вплив на
Україну.**

**Прогноз Недержавного
аналітичного центру
«Українські студії
стратегічних досліджень»**

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГНОЗУ НА 2023 РІК

ЕКОНОМІКА

Прогноз-2023

Темпи економічного зростання США за підсумками 2023 року підвищаться.

Темпи зростання Європейського Союзу продовжать падати.

У 2023 році очікуємо подальшого послаблення Китаю на тлі інших світових лідерів.

Протягом року ми очікуємо продовження економічного занепаду росії за всіма показниками, але це не стане основним поштовхом до російської поразки.

За умови успішного протистояння сил оборони України російським окупантам очікуємо у 2023 році початку процесу відновлення української економіки.

Результат

Прогноз здійснився. Темпи зростання підвищилися, але незначно: з 2,1% у 2022-му до 2,4% у 2023-му. Залишаються проблеми зі споживчою інфляцією, високими відсотковими ставками. Невисокі рейтинги президента Байдена пов'язані насамперед з економічною ситуацією.

Прогноз здійснився. Зростання ВВП скоротилося з 3,4% у 2022-му до 0,8% у 2023-му. Особливо страждала Німеччина, що провалилася в рецесію через катастрофічну енергетичну політику й проблеми свого найбільшого зовнішнього партнера – Китаю.

Прогноз здійснився. 2023 рік остаточно поховав мрії китайців про статус найбільшої економіки у світі. Проблеми з ланцюгами постачання, демографія і падіння промислового виробництва змусили хвилюватися решту світу.

Прогноз здійснився частково. Окупанти не зазнали економічного краху, однак їхня економіка потерпає від кількох чинників: надмірного акценту на оборонний сектор, скорочення обсягу робочої сили через мобілізацію та еміграцію, нестачу імпортованих товарів, перш за все високотехнологічних.

Прогноз здійснився. Після втрати 29% ВВП у 2022-му, українська економіка зросла на 3-4% у 2023-му.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Прогноз-2023

Російсько-українська війна триватиме і продовжить справляти серйозний вплив на глобальну політику та економіку

У 2023 році Індія, Бразилія, Туреччина та Саудівська Аравія утримаються від однозначного вибору, маневруючи, отримуючи вигоди від співпраці з обома сторонами та збільшуючи свою вагу у світі. Чекаємо зближення Індії із США; натомість Китай імовірно продовжить повільно дистанціюватися від агресії Москви. Але є певні межі, бо Пекін відчуває загрозу з боку блоку AUCUS. Вірогідність нападу Китаю на Тайвань невелика, як і входження Білорусі в повномасштабні бойові дії з Україною.

Кремль поступово втрачатиме контроль над силовими структурами, «Вагнером», батальйонами окремих республік та областей

Можливий один із прогнозів, хоча середньої ймовірності – усунення Путіна та Прігожина. Розгортатиметься боротьба проти Кадирова старими елітами, що непокояться за власне життя. У випадку успіху вони ймовірно підуть на мир, виведення військ, але це збереже Росію на наступні десятиліття, коли все може повторитись.

Найбільш критичні проблеми для Москви ймовірно на Кавказі. Передусім у Дагестані, де десятиліттями окупанти все більше нарощують поліцейський контроль, проводять репресії проти неугодних релігійних угруповань у рамках ісламу. І зараз із республіки забирають на фронт лівову частку молоді, що сприяє протестам, які особливо спалахнули у вересні.

Результат

Прогноз здійснився.

Загалом прогноз здійснився, особливо у світлі наростання миротворчих ініціатив з боку Китаю та гравців Глобального Півдня.

Прогноз здійснився у формі заколоту Прігожина та наростання рівня внутрішньополітичного значення Кадирова

Прогноз не здійснився повністю, але тенденції наявні, оскільки окремі гравці все більш публічно озвучують власну суб'єктність. Навіть після провалу виступу Прігожина Кремль не зміг відлагодити загальнодержавну ієрархію, Кадиров продовжує проводити напівавтономну внутрішню політику. Водночас низка груп, що ймовірно підтримували Прігожина, можуть вдатися до більш рішучих дій у процесі президентських виборів у РФ.

Прогноз здійснився через наростання народних виступів, апогеєм чого стали події жовтня 2023 року, спровоковані обуренням щодо подій у секторі Газа

У Карабасі наразі відсутні сигнали про досягнення принципових домовленостей між сторонами. Поки у процесі врегулювання та в політичних розкладах присутня Москва, конфлікт тією чи іншою мірою зберігатиметься. Однак послаблення Москви стимулюватиме Вірменію до більш конструктивної політики, тому можливі мирні прориви.

Можливе загострення на кордоні Афганістану з державами Центральної Азії, передусім Таджикистаном.

Китай продовжить повільно дистанціюватися від РФ, однак на перехід до активної проукраїнської позиції очікувати не варто.

Можливі спроби переворотів в інших державах Сахелю, частину яких підтримуватимуть російські агенти.

Прогноз здійснився частково, після остаточного відновлення суверенітету Баку над Карабахом

Прогноз не здійснився у гарячій формі.

Прогноз здійснився у формі мирних ініціатив починаючи з березня 2023 року.

Прогноз здійснився, перевороти в Нігері та Габоні

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОГНОЗ

Економічні тенденції у 2024: обережне відновлення, проблеми з допомогою

Україна

Новий 2024 рік приходить для України в уже звичних для нас умовах невизначеності. З одного боку, повномасштабна війна щодня створює загрозу дестабілізації для всієї країни в усіх без виключення сферах її існування. З іншого, зростає ризик зменшення зовнішньої допомоги, від якої життєздатність України, згідно із Законом про державний бюджет, залежить мінімум наполовину.

Проте 2023 рік українська економіка завершила набагато краще, ніж того очікували дванадцять місяців тому. Валовий внутрішній продукт (ВВП) за підсумком 2023-го має зрости на близько 5%, а інфляція в листопаді сповільнилася до 5,1% у річному вимірі. Можна говорити, що у 2022 році ми відштовхнулися від дна, втративши 29% ВВП,

і тепер починаємо обережне відновлення.

Якщо позитивні тенденції будуть збережені, у 2024 році ми можемо зрости на 4-6%, вважають у Міжнародному валютному фонді. Основними чинниками позитивного впливу на українську економіку є наступні:

1. Успіхи на полі бою. Сили оборони України не дозволяють окупантам захоплювати нові території, дозволяючи українцям планувати своє економічне життя.
2. Адаптивність бізнесу. Українські підприємці швидко пристосовуються до складних обставин, організовують свою діяльність там, куди змушені були переїхати.

3. Безперебійне постачання електроенергії. Порівняно з минулим роком бізнес не змушений щодня переривати роботу через відсутність електропостачання.

4. Висока врожайність в аграрному секторі. Агропродукція є лідером у структурі українського експорту, а наповненість ринку власними продуктами стала основним чинником зниження споживчої інфляції.

5. Стабільність валютного курсу. Завдяки високому рівню резервів Нацбанку вдається тримати курс гривні у прогнозованому діапазоні.

Головна загроза 2024 року – згадане зменшення зовнішнього фінансування. Дефіцит бюджету запланований на рівні понад 40 млрд доларів на рік або понад 3 млрд на місяць. Нині українські урядовці висловлюють занепокоєння щодо подальшого надання допомоги, зокрема через затримування обіцяних 50 млрд євро від Європейського Союзу і 60 млрд доларів від США. Однак ми сподіваємося, що до кінця зими ці кошти будуть виділені й нам не доведеться економити на пенсіях і зарплаті працівників бюджетної сфери.

Надзвичайно неприємним негативним чинником, що може впливати на нас і в 2024 році, стали блокування вантажних перевезень на західному кордоні. Через них Україна

втратила щонайменше 7% або близько 1,3 млрд доларів експорту аграрної продукції. Блокування почалися в той час, коли ми нарешті почали розв'язувати проблему з морським коридором, прокладаючи маршрути через води Румунії і Болгарії, а також знищуючи російський флот. Усунення блокувань на початку 2024 року – це одне з пріоритетних завдань українського уряду.

Звісно, найбільше на нашу економіку тиснуть активні бойові дії, обстріли міст і економічних об'єктів. Нині держава складає макроекономічні прогнози з розрахунком на те, що війна триватиме протягом усього 2024 року з незмінною інтенсивністю. Значним викликом для економіки в разі інтенсифікації війни може стати і 2025 рік, на початку якого може змінитися влада у Сполучених Штатах. Якщо американці змінять політику щодо України в бік зменшення допомоги, їхньому прикладу можуть послідувати країни ЄС.

Таким чином, економічні тенденції в Україні багато в чому збігаються з воєнними. Отримуючи недостатню збройну допомогу, ми успішно протидіємо агресору. Аналогічно в економіці: ми реалізуємо оптимістичні прогнози, не маючи мінімально потрібного рівня фінансової підтримки. Тож у 2024 році нашим партнерам потрібно як слід замислитися над тим, наскільки сильно вони не хочуть, щоб російський окупант у майбутньому посягнув і на їхні землі.

Світ

У 2024 році у світі продовжаться економічні тенденції, пов'язані з відновленням після пандемії коронавірусу і глобальними геополітичними потрясіннями. Найбільші країни намагатимуться відновити високі темпи зростання, паралельно ведучи боротьбу з інфляцією і відчуваючи наслідки підвищення відсоткових ставок.

Запас міцності Сполучених Штатів Америки після кризи 2020 року виявився потужнішим, ніж в інших країн Заходу. У 2023 році ВВП Штатів зріс приблизно на 2,4%, хоч це й далеко від показників економічного підйому в часи Дональда Трампа. Адміністрації Байдена вдалося побороти рекордну за 40 років інфляцію, однак громадяни США досі невдоволені швидким зростанням цін. Ситуація

для населення погіршується регулярним підняттям ставок Федеральною резервною системою, внаслідок чого дорожчають кредитні кошти. За результатами різних опитувань лише близько 35% американців схвалюють економічну політику Байдена, тому проблема добробуту населення буде найбільш болючою для Вашингтона напередодні виборів у листопаді. Зростання ВВП у 2024 році прогнозується на рівні 2-2,3%.

Європа у 2024 році продовжить розплачуватися за тісну співпрацю з росією протягом попередніх десятиліть. Зростання ВВП Єврозони у 2023 році лише на 0,8% підкреслило проблеми європейських лідерів, зокрема Німеччини і Франції. Німці минулого року отримали прізвисько «Хвора людина

Європи» (Sick man of Europe) через свою невтішну економічну ситуацію: проблеми Берліна пов'язані як зі складною відмовою від російських енергоносіїв, так і з тісними торговельними зв'язками з Китаєм, що теж опинився у кризовій ситуації. На 2024 рік Єврозона має вирости на 1,6%, але це зовсім не ті темпи зростання, які прагнуть бачити в Брюсселі.

Справи британської економіки йдуть навіть гірше. Політична криза, постійні зміни в уряді, несприятлива ситуація на глобальних ринках та інші фактори призвели до того, що ВВП Великобританії у 2023 році зріс лише на 0,6%, а в 2024-му має зрости на 0,5% (у 2022-му було 3,9%). Негаразди з економікою можуть призвести до зміни влади в Лондоні: вибори мають бути призначені не пізніше січня 2025 року. Консервативна партія нині суттєво відстає в більшості опитувань від лейбористів.

Китай більше не наслідуюється ставити захмарні цілі економічного зростання в проміжку 8-10% ВВП. Натомість Сі Цзіньпін і компанія націлюються на більш реалістичні 5%, хоча правдивість китайської статистики завжди викликає сумніви. Протягом 2022-2023 років низка оглядачів-економістів почала бити на сполох, мовляв, криза в Китаї може бути такою глибокою, що потягне за собою решту світу. Катастрофи поки не сталося, однак Пекін

зіткнувся з очевидними проблемами: старінням населення, падінням народжуваності, зниженням продуктивності праці тощо. Для відновлення темпів зростання потрібно давати більше свободи бізнесу, але у 2024 році китайські комуністи до цього ще не будуть готові.

Російська економіка в 2024 році продовжить масштабний перехід на воєнні рейки: витрати на оборону зростуть на 70% до рівня 6% ВВП. Незважаючи на дію санкцій Москва отримує достатньо доходів від продажу енергоносіїв, що дозволяє фінансувати війну й підтримувати задовільний рівень добробуту для своїх громадян. За різними оцінками, війна коштує путіну приблизно \$100 млрд на рік – складно підтримувати такий рівень витрат протягом тривалого часу, паралельно мобілізуючи сотні тисяч працездатних громадян. Країна з нездоровою демографією, повальною корумпованістю і під дією жорстких санкцій не зможе існувати тривалий час без видимих економічних негараздів. Зростання ВВП росії у 2024-му утримається на рівні 1,1% (2023 — 1,2%), але структура інвестицій вже радикально змінилася в сторону ВПК. Це означає, що Московія швидко перетворюється на СРСР зразка після Другої світової, коли добробутом населення жертвували для реалізації цілей гонки озброєнь.

Головними факторами впливу на світову економіку в 2024 році будуть такі:

ЗМІНА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ КАРТИ СВІТУ. Поки Захід продовжуватиме марнувати сотні мільярдів на збиткову «зелену» енергетику, світ потерпатиме від диктату ОПЕК і росії щодо цін на енергоносії.

ЗМІНА ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ. У 2024 році відбудеться понад 70 виборів у країнах із сумарним населенням у 4,2 млрд осіб. Зокрема, зміна влади в США і ЄС може суттєво вплинути на економічну політику найбільших світових гравців.

ГЕОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ. Російсько-українська війна, загострення на Близькому Сході, піратство в Червоному морі тощо спричинятимуть зміну глобальних ланцюгів постачання.

ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ТРИВАТИМЕ, І ПРОДОВЖИТЬ СПРАВЛЯТИ СЕРЙОЗНИЙ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ ПОЛІТИКУ ТА ЕКОНОМІКУ. ФОРМУВАННЯ ДВОПОЛЯРНОГО СВІТУ ПОСТАВИТЬ ПЕРЕД НИЗКОЮ КРАЇН ПИТАННЯ ПРО ПРИЄДНАННЯ ДО ОДНОГО З ЦЕНТРУ СИЛ. У 2024 РОЦІ ІНДІЯ, БРАЗИЛІЯ, ТУРЕЧЧИНА ТА САУДІВСЬКА АРАВІЯ УТРИМАЮТЬСЯ ВІД ОДНОЗНАЧНОГО ВИБОРУ, МАНЕВРУЮЧИ, ОТРИМУЮЧИ ВИГОДИ ВІД СПІВПРАЦІ З ОБОМА СТОРОНАМИ ТА ЗБІЛЬШУЮЧИ СВОЮ ВАГУ У СВІТІ. ЧЕКАЄМО ЗБЛИЖЕННЯ ІНДІЇ ІЗ США; НАТОМІСТЬ КИТАЙ ІМОВІРНО ПРОДОВЖИТЬ ПОВІЛЬНО ДИСТАНЦІЮВАТИСЯ ВІД АГРЕСІЇ МОСКВИ. АЛЕ Є ПЕВНІ МЕЖІ, БО ПЕКІН ВІДЧУВАЄ ЗАГРОЗУ З БОКУ БЛОКУ AUCUS. ВІРОГІДНІСТЬ НАПАДУ КИТАЮ НА ТАЙВАНЬ НЕВЕЛИКА, ЯК І ВХОДЖЕННЯ БІЛОРУСІ В ПОВНОМАСШТАБНІ БОЙОВІ ДІЇ З УКРАЇНОЮ.

Китай намагатиметься розширити підтримку на Глобальному Півдні, просуваючи розширення неформального майданчику BRICS.

Майже половина населення земної кулі піде цьогоріч на вибори – президентів і парламенти будуть обирати більш ніж у 50 країнах.

Президентів цьогоріч обиратимуть у США і призначатимуть у росії. 27 країн Європейського Союзу обиратиме новий Європарламент. Паралельно відбуватимуться вибори президентів чи парламентів в окремих країнах ЄС – Австрії, Бельгії, Литві, Словаччині, Португалії, Румунії, Хорватії та Фінляндії.

Відбудуться вибори в Індії, Індонезії, Мексиці, Південній Кореї. Перепризначатимуть владу союзники росії в Ірані.

Для росії вибори в інших країнах – це спосіб глобальної зовнішньої агресії, спосіб посяти хаос, розпалити протиборства всередині країн, використати демократичні інструменти, зокрема свободу ЗМІ та висловлювань, щоби принести війну політичними методами. Водночас у 2024 році відбудуться вибори у ключового військового союзника росії Ірану та у самій росії.

Загроза голоду в бідних країнах зменшилася завдяки експорту з України та ослабленню Чорноморського флоту РФ, що вже не здатен повністю блокувати порти. Однак рівень пропозиції на ринку ще недостатній і ріст цін на продовольство та добрива розхитуватиме ситуацію в окремих регіонах, зокрема на Близькому Сході та в Африці. На заході останньої слід очікувати нових спроб воєнних переворотів у зоні колишнього французького впливу.

УКРАЇНА

Оскільки обом силам не вистачає ресурсів і засобів, то важливим елементом війни в довгу є збереження дипломатичної і військово-політичної підтримки:

- для України – США, НАТО, Великобританії, Польщі та країн Балтії;

- для росії – формування умовно антиамериканської коаліції, бо росія вже не може виготовляти достатньо необхідної техніки (зокрема, це стосується безпілотників, високоточної ракетної зброї).

На тлі затягування конфлікту рф готується до масштабної хвилі мобілізації. За західними оцінками, навчальні полігони можуть прийняти до 600 тисяч новобранців. Однак масштабні та швидкі наступальні дії для рф зараз мінімально можливі. Українські дії залежать значною мірою від динаміки поставок партнерів, зокрема авіації. Найімовірніше, домінантою 2024 року залишається позиційна війна зразку Першої світової.

Формування ситуації «стратегічної рівноваги» на фронті та використання росією тактики м'ясних штурмів, що призводить до знекровлення живої сили обох сторін, змушує обидві сторони, особливо Україну, до пошуку нових тактичних рішень з метою збереження живої сили на лінії зіткнення. Особливо там, де фронт набрав статичних рис насичення і застосування роботизованих та автоматизованих комплексів ведення вогню й розвідувальних та атаквальних безпілотних авіаційних комплексів, що здатні без зайвого ризику для живої сили зривати штурмові дії ворога, вести розвідку, знищувати ворожі позиції на передньому краї.

росія втратила значну кількість військової техніки, що може обмежити її здатність до масштабних наземних наступів. Це може бути однією з причин, чому російський уряд і президент путін все більше розглядають цю війну як довгостроковий захід, необхідний для гарантування безпеки росії.

В Україні теж наростають негативні тенденції, що підкріплюються корупційними скандалами й розчаруванням щодо видимої

безрезультативності контрнаступу. москва продовжить використання цих факторів.

Основними напрямками інформаційно-психологічних операцій росії, спрямованих на послаблення українського суспільства, залишатимуться:

– Поширення думок і наративів в Україні та у світі про те, що Україна не здатна перемогти;

– Провокування серед населення розчарування й недовіри до української влади на тлі погіршення соціально-економічної ситуації;

– Провокування політичних конфліктів і через них – дискредитація українського політичного класу.

Тому критичним для перемоги України залишається не лише досягнення успіхів на фронті, отримання позитивних і помітних результатів, а й перенесення війни на територію супротивника (передусім у світоглядно-інформаційній сфері). Слід використовувати загострення соціоекономічних диспропорцій між регіонами та національних суперечностей в росії, підтримувати національне самовизначення неросійських народів.

Головним викликом для України залишається технічна залежність від постачання союзників, при тому не лише високотехнологічних (власний завод артилерійських боєприпасів має бути побудований до наступного року).

Натомість успішними технологічно виявилися рішення в морській війні, що посилюють можливість суттєвого обмеження чорноморської торгівлі рф (насамперед мова про зерно і нафтопродукти, але йдеться і про підсанкційні вироби подвійного призначення).

На американську підтримку Києва значно впливатимуть дискусії у Вашингтоні в контексті президентських виборів. Європа вимушена буде включатись у підтримку України більше. Зокрема, продовжиться виробництво танкової техніки в Україні за участю німецької корпорації «Рейнметал».

СИТУАЦІЯ В РОСІЇ

кремль поступово втрачає контроль над силовими структурами, «Вагнер», батальйони окремих республік та областей. Очікуємо чергову хвилю мобілізації після президенських виборів. Середня ймовірність розмороження конфліктів в Абхазії та Осетії, кризи в Таджикистані на кордоні з Афганістаном, що відтягуюватиме увагу кремля.

Російська влада пережила велику кризу легітимності під час бунту ПВК «Вагнер», що накладається на втомленість населення від війни. Однак передумов для швидких революційних змін поки немає.

Спротив поневолених народів і самих росіян проти мобілізації та падіння життя наростатиме, однак у короткостроковій перспективі не очікуємо значних зрушень на політичному полі окремих регіонів. Але незадоволення режимом поступово підігрується посиленням різноманітних проблем і проявляється у стихійних, поки не політизованих рухах. Характерний приклад – хвилювання на Кавказі, особливо в Дагестані, у жовтні 2023-го в контексті

хвилі підтримки мусульман сектора Газа. Очікуємо, що хвиля нестабільності поступово наростатиме.

Неможливо назвати виборами перепризначення владіміра путіна в росії в березні 2024 року. В країні немає політичних свобод, знищено вільну пресу та політичну конкуренцію. Повністю зачищено політичний простір. Йдеться не лише про серйозних кандидатів-противників війни – навіть ультрапатріотам-прихильникам війни заборонено заважати коронуватися путіну, що править вже довше за Сталіна. Але й тут палка має два кінці. Тепер «царь» несе одноосібну відповідальність за все, що творить росія. І невизнання виборів міжнародною спільнотою та ордер на арешт МКС – лише перший дзвіночок. Одна з вагомих підстав невизнання виборів – їхнє проведення на окупованих територіях України.

Очевидно, що після виборів весною 2024-го москва спробує провести нову хвилю мобілізації.

ПРОГНОЗИ ПО РЕГІОНАХ

ЄВРОПА

6-9 червня 2024 року понад 400 мільйонів європейських виборців обиратимуть на п'ять років понад 700 депутатів. Завдання росії – максимально сприяти успіху євроскептиків та популістів. І хоча ЄС прогнозовано, з огляду на тенденції крайніх виборів, «поправішає» – перемога популістів малореальна, попри успіхи євроскептиків на національних виборах у Нідерландах і Словаччині та зростання їхньої підтримки в Австрії й Німеччині.

Наразі опитування свідчать про перевагу двох основних груп у Європарламенті: правоцентристської Європейської народної партії та лівоцентристського Прогресивного альянсу соціалістів і демократів, які мають фінішувати першими, хоча й з меншою, ніж тепер, часткою голосів. Більше загрожує поява в Європі нових партнерів Орбана, на зразок словацького прем'єр-міністра, лідера партії Smer-SD Роберта Фіцо. Наразі найбільший ріст популярності євроскептиків спостерігається в Австрії – країні, яка зазнає істотного впливу російського корупційного капіталу.

І хоча «шрьодеризація» Європи (підкуп росією ключових політичних гравців) нині фактично є політичною смертю для будь-якого

європейського політика, росія і далі намагається тримати на газовій та нафтовій голці частину європейських країн, впливаючи на їхню політику.

Консенсусний принцип голосування в ЄС, а також деструктивна позиція прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана, який неочікувано після відставки президента Європейської Ради Шарля Мішеля може на ротаційній основі очолити зустріч Європейської Ради в липні, потенційно може ускладнити ухвалення рішень щодо допомоги Україні. Відтак країни ЄС шукають спосіб уникнути такого сценарію, а за необхідності – позбавити Угорщину права голосу та отримання європейських коштів.

Російське вторгнення в Україну залишатиметься найсерйознішою зовнішньополітичною загрозою для більшості держав регіону, передусім для Польщі, Румунії та країн Балтії. Географічна близькість із росією змушуватиме й надалі зберігати принаймні відповідний рівень політичної підтримки України, а також більш серйозно ставитися до власної обороноздатності. У контексті цього співпраця із США у сфері безпеки та оборони буде ключовою.

Окрім російської, Польщі, Литві та Латвії доведеться надалі стикатися з гібридною білоруською загрозою. У новому році режим

УГОРЩИНА ЗАЛИШАТИМЕТЬСЯ НАЙБІЛЬШ ПРОБЛЕМНИМ ГРАВЦЕМ, ЯКИЙ НЕ ПОЛИШАТИМЕ СПРОБ БЛОКУВАТИ НА РІВНІ ЄС ІНІЦІАТИВИ, ПОКЛИКАНІ ДОПОМОГТИ УКРАЇНІ. ОКРІМ ТОГО, ОФІЦІЙНИЙ БУДАПЕШТ ЗБЕРІГАТИМЕ ЗА СОБОЮ РОЛЬ ТОЧКИ ОПОРИ ДЛЯ РОСІЇ, БІЛОРУСІ ТА КИТАЮ. СТОСОВНО СПІВПРАЦІ З ОСТАННІМ, ТО ЧАСТИНА ДЕРЖАВ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ ПРОДОВЖУВАТИМУТЬ РЕВІЗІЮ ВІДНОСИН ІЗ ПЕКІНОМ, РЕЗУЛЬТАТОМ ЧОГО МОЖЕ СТАТИ ВИХІД ЩЕ ДЕЯКИХ ГРАВЦІВ ІЗ ФОРМАТУ СПІВПРАЦІ «14+1» ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ВІД НЬОГО ВІДМОВИЛИСЯ КРАЇНИ БАЛТІЇ.

Лукашенка продовжуватиме використання мігрантів задля створення напруги на кордоні із західними сусідами. Можливим, хоча й відносно малоімовірним, є сценарій поступового зменшення інтенсивності атак після проведення парламентських та місцевих виборів у Білорусі, що вписуватиметься у ширшу рамку пошуку точок дотику з західними сусідами, передусім Польщею, в якій до виконання своїх обов'язків став новий уряд.

Одночасно є ризик того, що в деяких країнах регіону зростатимуть антиукраїнські sentimenti на тлі економічних проблем, які певні політики та частина населення пов'язуватимуть із російсько-українською війною. Можливим є також продовження суперечок навколо експорту українського зерна та спекуляцій, пов'язаних із підтримкою України, на тлі місцевих виборів у Польщі та президентських виборів у Словаччині.

У розрізі геополітичних трансформацій та появи нових викликів, які безпосередньо впливають і на Центрально-Східну Європу, можливим є поживлення спроб кооперації між країнами регіону, зокрема в рамках вже існуючих форматів. Однак ці ініціативи пробуксуюватимуть через розбіжності в позиціях з Угорщиною та, можливо, Словаччиною.

НАПРИКІНЦІ 2023 РОКУ РЕГІОН БАЛКАН ВХОДИТЬ У ВСЕ ГЛИБШУ КРИЗУ, ТОЖ МИ МОЖЕМО СПОСТЕРІГАТИ ПІДВИЩЕНІ РИЗИКИ НОВОГО КОНФЛІКТУ В РЕГІОНІ. МОЖЛИВІ РИЗИКИ ПОСИЛЮЮТЬСЯ ЗА УЧАСТІ КОСОВСЬКОЇ ВЛАДИ, ЯКА ВИСЛОВИЛА НАМІР ТАКИ ПРОВЕСТИ ПОВТОРНІ ВИБОРИ НА ПІВНОЧІ НА ЗАМІНУ БОЙКОТОВАНИМ У КВІТНІ.

США

5 листопада 2024 року в США відбудуться 60-і вибори президента. США залишаться політично дуже розділеною країною. Протистояння між республіканцями й демократами впродовж року наростатиме, оскільки партії готуватимуться до президентських виборів 2024 року.

Головне завдання росії на цих виборах – через мережу ботів та платних агентів впливу занурити США в неконтрольований жорсткий хаос виборчої війни, максимально підсвічуючи та розігриваючи політичні протиріччя між провідними партіями. росія вже намагається зруйнувати двопартійну підтримку України, усунути лідерську роль США у протистоянні російській агресії в Україні. На попередніх виборах США росія вже випробувала агресивні технології втручання в американські вибори, зокрема через мережу ботів у соцмережах. Також росія максимально підсвічуватиме позицію ліво- та праворадикальних маргінальних

крил американської політики, які виступають за припинення військової допомоги Україні. Серед кандидатів у президенти в цьому плані працює кандидат самовисуванець Роберт Ф. Кеннеді молодший, який вимагає припинити допомогу Україні.

Звісно, не обійдеться без руйнівної інформаційної кампанії відомого американського блогера та журналіста Такера Карлсона, який офіційно працевлаштований на «Раша Тудей».

СКЛАДНОЩІ ДОВКОЛА ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ ПРИЗВЕДУТЬ ДО БІЛЬШОГО РИЗИКУ У ВНУТРІШНІХ ПРОЦЕСАХ, ЩО МОЖЕ ПРИГАЛЬМУВАТИ РЕАКЦІЮ НА ПОДІЇ ДОВКОЛА РОСІЇ-УКРАЇНИ ТА КИТАЮ-ТАЙВАНЮ. АЛЕ У ВІДНОСИНАХ ІЗ ПЕКІНОМ ОЧІКУЄМО ЧЕРГОВОЇ ЕСКАЛАЦІЇ, ЗОКРЕМА ТОРГОВЕЛЬНИХ ВОЄН, БО ПРОТИРІЧЧЯ НЕ БУЛИ ВИРІШЕНІ, ПОПРИ ЗУСТРІЧ БАЙДЕНА І СІ ЦЗІНЬПІНА В ЛИСТОПАДІ 2023 РОКУ.

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА

СОЦІАЛІСТИЧНІ УРЯДИ НАДАЛІ ЗАВАЖАТИМУТЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ, ЗРОБЛЯТЬ ЙОГО ВРАЗЛИВИШИМ ДО ЗОВНІШНІХ ВПЛИВІВ. ЕКОНОМІЧНІ НЕГАРАЗДИ СТАНУТЬ ПРИЧИНОЮ НОВОЇ ХВИЛІ ПРОТЕСТІВ У 2024 Р.

У Південній Америці новий уряд Аргентини вимагає від Британії повернути суверенітет над Фолклендськими островами, а Венесуела оголосила можливу анексію спірного регіону Гаяна-Ессекібо, заручившись підтримкою референдуму.

Вірогідно, протягом кількох тижнів або місяців анексія Ессекібо відбудеться не тільки на папері, але й збройним способом. Гаяна не зможе чинити значного опору через вагому різницю військових потенціалів сторін.

У червні 2024 року відбудуться президентські вибори в Мексиці. Вперше

президентом країни може стати жінка. Конкуруватимуть кандидатка від правлячої лівоцентристської партії Клаудія Шейнбаум та кандидатка від опозиційної коаліції «Широкий фронт для Мексики» підприємця Сочітль Гальвес.

До цього часу Мексика намагалася зберегти нейтралітет у російсько-українській війні. Країна критикувала надмірну військову допомогу США Україні, але водночас не підтримувала агресії росії та віддавала голоси за важливі резолюції ООН, які засуджували росію у війні. Схоже, результат виборів не змінить істотно підходу Мексики до російсько-української війни.

БЛИЗЬКИЙ СХІД

Атаки еменських хуситів на цивільні судна в Червоному морі загрожують безпеці глобальних ланцюгів поставок. До цього часу на Червоному морі припадало до 20% світової торгівлі.

У 2024 році хусити й офіційний уряд Ємену мали укласти мирний договір, зважаючи на зацікавленість у цьому держав, що їх підтримують. Однак мирний процес тепер під загрозою через напади хуситів на комерційні судна в Червоному морі та збройну відповідь США й Великобританії.

Баку та Єреван займатимуться торгами з очевидними перевагами на користь першого. Водночас росія робитиме ставку на зміну влади у Вірменії та збереженні цієї країни своїм сателітом. Паралельно Москва продовжуватиме отримувати дивіденди від прихильних стосунків з Азербайджаном. Тегеран також намагатиметься максимізувати вигоди й від співпраці з Єреваном, і від нормалізації відносин із Баку. Водночас Туреччина продовжуватиме експансію через Азербайджан у держави Центральної Азії.

Іран рішуче відмовляється вести переговори щодо своєї ядерної програми. Велика війна для Ірану – абсолютно неприйнятний сценарій. Тому Іран і далі намагатиметься уникати прямого зіткнення з Ізраїлем, Саудівською Аравією та США, хоча опосередковано у проксі-форматі війни з цими державами ведуться.

У травні 2024 року в Ірані відбудуться перші вибори після масових протестів у 2022 році, пов'язаних із загибеллю Махси Аміні. З огляду на виборчу систему і приклад попередніх перегонів, коли до виборів не допустили понад 7 тисяч кандидатів (майже половину з тих, хто мав

намір балотуватися), виборами змінити позицію Ірану в принципі не можливо. Хоча нахабне перекреслення будь-якого вираження політичних поглядів може знову підштовхнути країну до масових протестів.

Ситуація в Іраку традиційно залишатиметься напруженою. Наразі Ірак можна визначити як fragile state або неспроможну державу. Суттєвий вплив на внутрішню політику держави чинитимуть регіональні та глобальні актори, зокрема Саудівська Аравія, Іран, Туреччина, США. Це посилюватиме відцентрові тенденції в державі.

У Сирії, ймовірно, розгоряння конфлікту не передбачається, але турки здатні скувати сили РФ і зменшити зону впливу Асада. Посилення впливу Туреччини на півночі Сирії врівноважить панівне становище Асада в центрі та на півдні країни. Водночас Асада стримує Ізраїль, що прагне захистити контроль над окупованими Голанськими висотами. Але загострити ситуацію може загальна ескалація між Ізраїлем та Палестиною.

Битва у Газі триватиме, принаймні, ще кілька місяців і скоріш за все закінчиться повною окупацією та демілітаризацією Сектору. Але що буде далі – невідомо. Уряд Нетаньягу відкидає усі спроби міжнародної медіації, включаючи введення в Газу міжнародних сил. Більш того, там посилюються голоси, щоб повністю виселити арабів Газі. Але куди – теж загадка. Бо жодна арабська країна не погодилась їх прийняти. Зрештою, будуть мирні перемовини, але Єрусалим не хоче і не планує говорити з Рамаллою. Тож як закінчиться ця війна – питання наразі відкрите.

БИТВА У ГАЗІ ТРИВАТИМЕ, ПРИНАЙМНІ, ЩЕ КІЛЬКА МІСЯЦІВ І СКОРІШ ЗА ВСЕ ЗАКІНЧИТЬСЯ ПОВНОЮ ОКУПАЦІЄЮ ТА ДЕМІЛІТАРИЗАЦІЄЮ СЕКТОРУ. АЛЕ ЩО БУДЕ ДАЛІ – НЕВІДОМО. УРЯД НЕТАНЬЯГУ ВІДКИДАЄ УСІ СПРОБИ МІЖНАРОДНОЇ МЕДІАЦІЇ, ВКЛЮЧАЮЧИ ВВЕДЕННЯ В ГАЗУ МІЖНАРОДНИХ СИЛ. БІЛЬШ ТОГО, ТАМ ПОСИЛИЛИСЯ ГОЛОСИ, ЩОБ ПОВНІСТЮ ВИСЕЛИТИ АРАБІВ ГАЗИ. АЛЕ КУДИ – ТЕЖ ЗАГАДКА. БО ЖОДНА АРАБСЬКА КРАЇНА НЕ ПОГОДИЛАСЬ ЇХ ПРИЙНЯТИ. ЗРЕШТОЮ, БУДУТЬ МИРНІ ПЕРЕМОВИНИ, АЛЕ ЄРУСАЛИМ НЕ ХОЧЕ І НЕ ПЛАНУЄ ГОВОРИТИ З РАМАЛЛОЮ. ТОЖ ЯК ЗАКІНЧИТЬСЯ ЦЯ ВІЙНА – ПИТАННЯ НАРАЗІ ВІДКРИТЕ.

СХІДНА АЗІЯ

РОСТЕ НАПРУГА В ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ. ТРАДИЦІЙНО СКЛАДНОЮ Є СИТУАЦІЯ НАВКОЛО ТАЙВАНЮ НАПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ НА ОСТРОВІ. ОСОБЛИВЕ ЗАНЕПОКОЄННЯ ВИКЛИКАЄ ДЕМОНСТРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЗАГРОЗИ ТА ЗАЯВИ ПРО ГОТОВНІСТЬ ДО ВІЙНИ КНДР.

Пекін швидше за все намагатиметься і далі грати в посередника між росією та Заходом, непрямо підтримуючи росію та дозволяючи КНДР продавати москві зброю. Китай продовжить на дипломатичному рівні повільно дистанціюватися від рф, однак на перехід до активної проукраїнської позиції очікувати не варто.

Ситуація у М'янмі буде динамічною, оскільки різні етнічні повстанські угруповання ведуть активні наступальні дії, а Збройні сили М'янми зазнають поразок. Водночас у ситуацію можуть втрутитися Китай та Індія, які зацікавлені в буферах безпеки на своїх кордонах

У КНДР ймовірно збереження статусу-кво з періодичними безпековими кризами, спровокованими Північною Кореєю – як-от обстріли островів вже у 2024. Розвиток ядерної та ракетної програм продовжиться. Зросте співпраця з рф, яка залежна від поставок зброї з Пхеньяну.

На Тайвані 13 січня відбуваються вибори і, скоріш за все, зміниться президент. Наразі фаворитом вважають Лая Цінде з Демократичної Прогресивної Партії. З 2017 по 2019 роки був прем'єром самопроголошеної республіки. Він його підтримують найбільш радикальні націоналісти. Якщо він виграє, КНР продовжуватиме робити все, щоби ще більше провокувати та ізолювати Тайвань.

До цього часу Китай, демонструючи свою воєнну міць поблизу Тайваню, користувався м'якими методами впливу на вибори, включаючи дезінформацію та економічні стимули. Майломовірно, що Китай цього року спробує у військовий спосіб вирішити питання Тайваню, але у випадку воєнної операції події у світі матимуть непередбачуваний характер.

Японія значно збільшить витрати на оборону та переозброєння у відповідь на нарощування військової потуги Китаю.

АФРИКА

На кордоні ДР Конго та Руанди зростає ризик прямого зіткнення між державами. Нарощування військової сили в обох країнах, відсутність прямого діалогу на високому рівні та збереження мови ненависті є тривожними ознаками й можуть призвести до широкомасштабного конфлікту. Також загрозою залишається вплив росії, найманців якої помічено на сході ДР Конго.

На західному узбережжі континенту прогнозуємо посилення видобування газу, особливо інтенсифікацію будівництва магістралей з Анголи та Нігерії до Європи — найімовірніше вздовж Атлантичного узбережжя. Це послаблюватиме російсько-китайський вплив у країнах-експортерах нафти і газу.

Зростання цін на продовольство та енергоносії на тлі високого державного боргу робить вірогідним дефолт низки країн Чорної Африки. Очікуваною є нестабільність у ПАР, з огляду на економічну кризу та падіння довіри до правлячої партії Африканського національного конгресу, який, певно, не зможе виграти вибори.

Традиційно напруженою залишається ситуація в західній Африці, де росія посилює нестабільність, підтримує воєнні перевороти. Точкою напруги залишатиметься ситуація в Нігері, де укріплюється промосковська хунта. Нігер потерпає від терористичних атак джихадистів. Самостійно країна не може себе убезпечити, тож їй потрібна зовнішня допомога. Можна прогнозувати, що росія, відчуваючи вакуум безпеки в Нігері, спробує домовитися про тіснішу співпрацю та задіяння ПВК «Вагнер» у цій країні. Найманці діють уже в Малі, є підозри про їхнє залучення і в Буркіна-Фасо. Тому за умови повного переходу

Нігеру в орбіту російського політичного впливу, позиції москви в Сахелі значно посиляться.

У Буркіна-Фасо проросійська орієнтація Ібрагіма Траоре дозволить росії ще більше посилити свій вплив у регіоні, насамперед через військову кооперацію.

Конфлікт всередині Судану між армією та ополченням «Джанджевід» має дестабілізаційний вплив на регіон Східної Африки, який і без того не є стабільним. Судан розташований у стратегічному регіоні Червоного моря, що є однією із найважливіших водних артерій світу. З цієї причини країна привертає особливу увагу США, росії, Саудівської Аравії, ОАЕ, ЄС. Очікуємо більшого залучення сусідніх держав. Насамперед Єгипту. А також подальшої дестабілізаційної активності російських найманців, що підтримують «Джанджевід».

Натомість в Ефіопії очікуємо відносної стабілізації, оскільки мирний процес між центральним урядом та елітами штату Тиграй триває вже останній рік. Аддис-Абеба активніше ж втручатиметься у справи сусіднього Судану та Сомалі (де Ефіопія нещодавно визнала сепаратистський уряд так званого «Сомаліленду»).

ПІВДЕННА АЗІЯ

Враховуючи те, що Пакистан та Індія поступово входять у кампанію парламентських виборів лютого та квітня-травня 2024 року відповідно, не варто очікувати зрушень у питанні переговорів щодо Джамму і Кашміра. Однак беручи до уваги фактор російсько-української війни, присутність Китаю в регіоні (Аксаї Чін та долина Шаксгама) та наявність ядерної зброї в обох державах, навряд варто очікувати стрімкої активізації та масштабізації конфлікту.

На парламентських виборах у Індії конкурують правоцентристська коаліція Національно-демократичний альянс на чолі з чиним прем'єр-міністром Нарендрою Моді та лівоцентристи під проводом колишнього правлячого Індійського національного конгресу. Наразі переконливішою виглядає позиція чинної влади. Тому не слід очікувати різкої зміни позиції Індії щодо України. Індійська влада займає очікувальну позицію, намагається створити альянс із Заходом на

противагу головному супернику Китаю, водночас «заробляє» на економічній ізоляції росії, купуючи у неї

В Афганістані передбачаємо поступове міжнародне визнання талібів протягом кількох років. Регулярні криваві теракти продовжать відбуватися і в 2024 р.

У лютому відбудуться вибори в Індонезії — регіональному лідері Південно-Східної Азії, країні з найбільшим мусульманським населенням у світі. Країна багато років зазнає системної роботи російської дипломатії та пропаганди щодо викривлення оцінки російської агресії в Україні. Тож один з головних претендентів на владу чинний міністр оборони країни Прабово Субіанто у червні 2023 року виступив із дивною пропозицією мирного плану для України, який передбачав референдум «щодо спірних територій». І хоча в Індонезії активно поширюються проросійські наративи та країна не приєдналася до антиросійських санкцій, вона і далі намагатиметься балансувати між інтересами Китаю (свого найбільшого торгового партнера) та Сполученими Штатами (безпекового союзника).

ПІДСУМКИ

Головним фактором уваги світу залишатиметься російсько-українська війна. Її результати також впливатимуть на рішення Китаю щодо тайванського питання і спроби його військового вирішення. Активізується третій театр бойових дій у рамках глобального протистояння – на Близькому Сході та в Африці. Відбудеться подальше загострення стратегічного протистояння між глобальними гравцями. На економічному рівні відновлення економіки можливе в окремих галузях і регіонах, глобальна система продовжуватиме перебувати в кризі. Всередині України залишається загроза внутрішнього розхитування ситуації через інформаційний вплив на населення та протидію мобілізації.

КОМАНДА ЕКСПЕРТІВ НЕДЕРЖАВНОГО АНАЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ «УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ЮРІЙ СИРОТЮК

директор Недержавного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень», народний депутат України VII скликання, молодший сержант-гранатометник 5-ї окремої штурмової Київської бригади

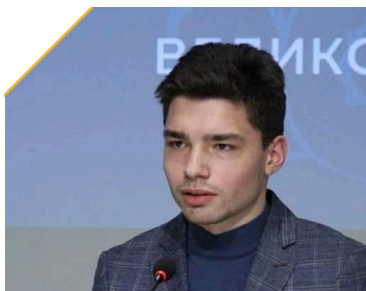
ЮРІЙ ОЛІЙНИК

кандидат політичних наук, керівник дослідницьких програм Недержавного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень»

ОЛЕКСАНДР ЧУПАК

керівник економічних програм Недержавного аналітичного центру «Українські студії стратегічних досліджень»

ПАВЛО РАДЬ

аналітик Ради зовнішньої політики «Українська призма»

